

Βιτσέντζος Κορνάρος

Ενότητα 9η: Σχολιασμός αποσπασμάτων από το Γ'
Μέρος του *Ερωτόκριτου*

Αναστασία Μαρκομιχελάκη

Επίκουρη καθηγήτρια

Τμήμα Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

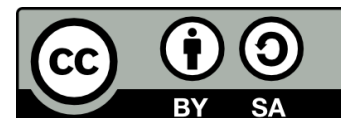

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σχολιασμός αποσπασμάτων από το Γ' Μέρος του *Ερωτόκριτου*

Ενότητα 9η: Μάθημα 9ο

Περιεχόμενα ενότητας

1. Σχολιασμός στ. 503-526 [501-524].
2. Σχολιασμός στ. 527-558 [525-556].
3. Σχολιασμός στ. 559-562 [557-560]. Ο ποιητής απευθύνεται στη Φροσύνη.
4. Σχολιασμός στ. 565-628 [563-626]. Η πρώτη συνάντηση του ζευγαριού.
5. Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404] (Παρουσίαση εργασίας της φοιτήτριας Ειρήνης –Μαρίας Φασσιάνη). Ο αποχαιρετισμός του Ρωτόκριτου στην Αρετούσα πριν από την εξορία.
6. Σχολιασμός στ. 1411-1450 [1409-1448] (Παρουσίαση εργασίας της φοιτήτριας Σοφίας Γεωργούλη). Η απάντηση της Αρετούσας στην αμφισβήτηση της αγάπης της.

Σκοποί ενότητας

- Στόχος αυτής της ενότητας είναι ο σχολιασμός αποσπασμάτων από το Γ' Μέρος του *Ερωτόκριτου* και η ενθάρρυνση στους φοιτητές να συμμετέχουν με προφορικές παρουσιάσεις τους.

Η Αρετούσα γίνεται νέος άνθρωπος από τον έρωτα.

Σχολιασμός στ. 503-526 [521-524]

Σχολιασμός στ. 503-526 [501-524]

- Η **Αρετούσα** περιγράφει πώς η προσωπικότητά της χάθηκε και ξαναδημιουργήθηκε ένας **νέος άνθρωπος από τον έρωτα**.
- Η **νένα Φροσύνη** υποχωρεί στην απαίτηση της **Αρετούσας να συναντήσει τον Ρωτόκριτο**.

Σχολιασμός στ. 503-526 [501-524]

- [Στ. 503-526](#) από την επεξεργασία του Γ.Π. Σαββίδη στην πρώτη έκδοση [1713] της Βενετίας (1998), που αναπαράγεται ψηφιακά από το Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού:

ΠΟΙΗΤΗΣ

Όσον τση βρίσκει δυσκολιές σ' έτοια δουλειά η Φροσύνη,
τόσον και πλιά εξαγρίευγε, κι άλλης λογής εγίνη.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Λέγει τση· "Νένα, δεν είν' πλιό ξεγκουσεμός σ' εμένα,
κι όφελος δε μου εκάμασι ό,τι έχεις μιλημένα.

Οι λογισμοί επετάξασι, στον Ουρανό εφτάσα', 505
εκεί εκαγήκαν τα φτερά, και την εξά μου εχάσα'.

Και να πετάξου' δεν μπορούν πλιό να'ρθου' να μ' ευρούσι,
κ' εις τα ψηλά απομείνασι, και σκλάβους τους κρατούσι.

Σχολιασμός στ. 503-526 [501-524]

Στ. 503-526 (συνέχεια):

Εκεί είν' κι ο νους μου στα ψηλά, και δίχως νου μ' αφήκε,
και σε μεγάλες δυσκολίες και πείραξες εμπήκε. 510

Κ' η Πεθυμιά μου επλήθυνεν, αμ' όχι να λιγάνει,
γιατ' εκεί οπού δεν είναι νους, λογαριασμός δεν πιάνει.
Τσ' εξάς μου και δεν είμαι πλιό, δεν είμαι πλιό δική μου,
όλη εξαναμαλάχτηκα, δεν είμαι πλιό σαν ήμου'.

Και σώπασε το διάταμα, τα ξόμπλια οπού μου δείχνεις, 515
γιατί τα λόγια που μιλείς, στον άνεμον τα ρίχνεις.
Και τίς μπορεί τα κάρβουνα ως άφτου' να τα σβήσει,
παρά να πιάσει κρυό νερόν απάνω τως να χύσει;

Σχολιασμός στ. 503-528 [501-526]

- [Στ. 503-528](#) (συνέχεια):

Καρβουνιστιά έχω στην καρδιάν, νερό θέ' να τη σβήσω,
και το νερό στα χείλη του βρίσκω, όντε του μιλήσω. 520

Και μόνο με την εμιλιάν, με δίχως να του απλώνω,
μου φαίνεται σβήνει ο καημός ο τόσος οπού χώνω.
Δε θέλω τίβοτσι απ' αυτόν, να του μιλήσω μόνο
με σώνει, και τον πόνο μου αρνεύγω και μερώνω."

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ξαναδιατάσσει η Νένα τση, και τρέμει από την πρίκα, 525
μα κείνη επαραλόγισε, κ' ουδ' ήβλεπε, ουδ' εγρίκα.

Κι όσο η Φροσύνη τσ' ήλεγε, το μίλημα ν' αφήσει,
τόσο την εξαγρίευγε κ' ήστεκε ν' αφορμίσει.

Σχολιασμός στ. 529-564 [527-562]

Σχολιασμός στ. 529-564 [527-562]

- [Στ. 529-564](#) από την επεξεργασία του Γ.Π. Σαββίδη στην πρώτη έκδοση [1713] της Βενετίας (1998), που αναπαράγεται ψηφιακά από το Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού:

Η Νένα τση να τη θωρεί εδέτσι αποδομένη,
φοβώντας τα περσότερα, το διάταμα σωπαίνει. 530

Φούσκωση μεγαλύτερη δε θέλει να τση δώσει,
γιατί εφοβήθηκε πολλά, ο νους τση μη σηκώσει.

Πολλά στανιό τση εσύγκλινε, κ' εθελημάτεψέν τση,
να του μιλήσει από μακρά, τόπον κ' εξά ήδωκέν τση,
λογιάζοντας πως ο Καιρός να την-ε κατατάξει, 535
να καλοδεί το σφάλμα τση, κι ο λογισμός ν' αλλάξει.

Σχολιασμός στ. 529-564 [527-562]

[Στ. 529-564](#) (συνέχεια):

Τούτος ο τόπος ήτονε στου κατωγιού το πλάγι,
κ' ηθέλησε ο Ρωτόκριτος μεσάνυκτα να πάγει.
Εβράδιασε, εσκοτείνιασε, κοιμούνται στο Παλάτι,
και μ' έγνοιαν ήτο η Αρετή, και λογισμούς γεμάτη, 540
πώς να μιλήσει, ίντα να πει, στην παίδα οπού την κρίνει,
ξετρουμισμένη ευρίσκετο πολλά την ώρα εκείνη.

Όλοι εκαταλαγιάσασι, κ' εκείνη έτσι ντυμένη,
εις το κατώγι εκάθετον, την ώραν κι ανιμένει,
οπού'θελε ο Ρωτόκριτος να πά' να τση μιλήσει, 545
κ' είχε μεγάλην πεθυμιάν πότε να του γρικήσει.

Είχε μεγάλην πεθυμιά, μα τσ' εντροπής η ζάλη
την ήκανε κ' ευρίσκετο σ' έγνοια πολλά μεγάλη.
Αντρειεύγεται όσον ημπορεί, το δειλιασμό σκολάζει,
κ' ίντα να πει του Ρώκριτου κάθεται και λογιάζει. 550

Σχολιασμός στ. 529-562 [527-560]

Στ. 529-564 (συνέχεια):

Το παραθύρι σίδερα είχε, μα κείνη εμπόρει
τα βάσανά τση να μιλεί, η πληγωμένη Κόρη.
Κ' οι δυό εμπορούσα' να μιλούν, ο είς από το δώμα,
κ' η άλλη απ' το κατώγι τση, να λέσι με το στόμα,
ίντά'τον το ανεπόλπιστο, που εγίνη-ν έτσι αφνίδια, 555
και να τα [λεν] με κλάηματα, όχι Φιλιάς παιγνίδια.

Φροσύνη κακορίζικη, μ' ίντα καρδιά ανιμένεις
τον άνθρωπον οπού μισάς; κ' ίντά'χεις και σωπαίνεις;
Έρθεν η ώρα κι ο καιρός να μιληθούν τα Πάθη,
και ο είς τ' αλλού τως τα κουρφά ν' ακούσει και να μάθει.

Σχολιασμός στ. 529-564 [527-562].

[Στ. 529-564](#) (συνέχεια):

Για να μη δουν τα μάτια σου πράματα πλιά μεγάλα,
ετούτα τα μικρότερα αρχή κακή σού βάλαι'. 560
Εσώπαινε, δεν ήθελε πλιό σ' τούτα να μιλήσει,
πολλά την ελυπάτονε, μην πά' να ξαφορμίσει.

Έρθεν η ώρα κι ο καιρός να μιληθούν τα Πάθη,
και ο εἰς τ' αλλού τως τα κουρφέα ν' ακούσει και να μάθει.

- Περιγράφεται η εικ. 11 που υπάρχει στην κριτική έκδοση Αλεξίου (σελ. 213) και στη σελ. 34 του άρθρου του Β. Λαούρδα «[Αι μικρογραφίες του Ερωτοκρίτου](#)», *Κρητικά Χρονικά* τόμ. ΣΤ' (1952), 299-320.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η πρώτη συνάντηση του ζευγαριού.

Σχολιασμός στ. 565-628 [563-626]

Σχολιασμός στ. 565-628 [563-626]

Στ. 565-628:

Στο παραθύρι η Αρετή ήσπεκε κι ανιμένει, 565

το σκότος κείνο δε δειλιά, ύπνος δεν τη βαραίνει.

Δίχως φωτιά ήτον εδεκεί, φοβώντας μην περάσει
κιανείς και δει αντηλάρισμα, και το κακό λογιάσει.

Στη σκοτεινάγρα εκάθουντον, κ' η Νένα την αφήνει,
που τότες δεν εθέλησε να στέκει μετά κείνη. 570

Ήσωσεν ο Ρωτόκριτος στου σιταριού το σπίτι,
και ποιά μερά είν' πλιά χαμηλή, γνωρίζει και θωρεί τη.

Και μ' όλο οπού'το δύσκολη στ' ανέβασμα, αντρειεύτη,
πολλά πιδέξα ανέβηκε, χαλίκι σκιάς δεν πέφτει.

Ετούτον είναι φυσικό κεινών οπ' αγαπούσι, 575
εις έτοιες χρείες σα λάχουσι, πουλιών φτερά βαστούσι.

Εσίμωσε ο Ρωτόκριτος, στο παραθύρι απλώνει,
κι αγάλια-αγάλια, σιγανά, ποιός είναι φανερώνει.

Σχολιασμός στ. 565-628 [563-626]

[Στ. 565-628:](#)

Με ταπεινότη η Αρετή τρέμοντας 'πιλογάται,
με μιά φωνή έτσι δαμινή, που δεν καλογρικάται. 580
Εφανερώσαν το κ' οι δυό, πως είν' εκεί σωσμένοι,
κι απόκει στέκου' σα βουβοί, κ' η γλώσσα τως σωπαίνει.
Έτρεμ' εκείνη σ' μιά μερά, κ' εκείνος εις την άλλη,
κι ο γ-είς τον άλλο ενίμενε την εμιλιά να βγάλει.
Μιάν ώρα εστέκα' αμίλητοι, και τα πολλά οπού χώναν, 585
εχάνουνταν, σου φαίνεται, την ώρα που εσιμώναν.
Δεν είχαν την αποκοτιά θέλοντας να μιλήσουν,
δεν ξεύρουν από ποιά μερά τα Πάθη τως ν' αρχίσουν.

Σχολιασμός στ. 565-628 [563-626]

Στ. 565-628:

Ωσά λαήνι οπού γενεΐ πολλά πλατύ στον πάτο,
κ' εις το λαιμόν πολλά στενό, κ' είναι νερό γεμάτο, 590
κι όποιος θελήσει και βαλθεί όξω νερό να χύσει,
και το λαήνι με τη βιάν προς χάμαι να γυρίσει,
μέσα κρατίζει το νερό, κι απόξω δεν το βγάνει,
κι όσον το γέρνει, τόσον πλιά μόνον τον κόπον χάνει—
εδέτσι εμοιάσασι κι αυτοί, κ' ήτον γεμάτοι Πάθη, 595
η αποκοτιά τως να τα π[ουν], ως εσιμώσα', εχάθη.
Και θέλοντας να πουν πολλά, τα λίγα δεν μπορούσι,
το στόμα τως εσώπαινε, με την καρδιά μιλούσι.

Ήτονε πρώτη η Αρετή που αρχίνισε να λέγει,
και τρόπον πλιά ομορφύτερον και τακτικό γυρεύγει. 600

Σχολιασμός στ. 565-628 [563-626]

[Στ. 565-628:](#)

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Κι αρχίζει να τον-ε ρωτά, κ' η εμιλιά τση η πρώτη
του λέει· "Γιάντα εσγουράφισες την άσκημή μου νιότη
κ' εκράτηξές τη φυλακτήν εις τ' αρμαράκι μέσα,
με τα τραγούδια οπού'λεγες, και οπού πολλά μ' αρέσα';
Ίντα αφορμή εξεκίνησε την όρεξή σου εις τούτα, 605
από την πρώτην π' άρχισες τραγούδια και λαγούτα;
Και σ' ίντα στράτα πορπατείς, κ' ίντά'ναι τά γυρεύγεις;
Κ' ίντα 'χεις με του λόγου μου, και θέ' να με παιδεύγεις;"

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ετούτα λέγει μοναχάς για τη φοράν εκείνη,
και για την πρώτην ώς εκεί εβάλθη ν' απομείνει. 610

Σχολιασμός στ. 565-628 [563-626]

Στ. 565-628:

Πλιά απόκοτα ο Ρωτόκριτος τα Πάθη του δηγάται,
κάνει την κι ανεδάκρωσε, κουρφά τον-ε λυπάται.

Τά'λεγε, τ' ανεθίβανε, καθένας που διαβάζει,
κι οπού'κουσε, κι οπού'καμε, μπορεί να τα λογιάζει.

Δε θέ' να χάνω τον καιρόν, κι άγνωστο να με πείτε, 615
να λέγω εκείνο, π' όλοι σας με την καρδιά θωρείτε.

Ώς την αυγή τους πόνους του ο Ρώκριτος εμίλειε,
το παραθύρι σπλαχνικά αντίς εκείνη εφίλειε.

Μα η Αρετούσα σπλαχνικά τά τσ' ήλεγε αφουκράτο, 620
και μόνον ενεστέναζε, μα δεν απιλογάτο.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ήτονε πρώτη η Αρετή, που λέγει· "Ξημερώνει,
κι άμε να πηαίνεις, μίσεψε, τούτο για 'δά σε σώνει.

Σχολιασμός στ. 565-628 [563-626]

[Στ. 565-628:](#)

Πάλι αύριο αργά ανιμένω σε, σ' τούτον τον ίδιον τόπον,
κουρφά, να μη μας δουν ποτέ μάτια αλλωνών ανθρώπων.
Και μόνο με την εμιλιά να λέγω, να μου λέγεις, 625
αμ' άλλο τίβοτσ' από με, κάμε να μη γυρεύγεις."

ΠΟΙΗΤΗΣ

Αποχαιρετιστήκασι κ' οι δυό την ώρα εκείνη,
και με τους αναστεναμούς κλάημα κουρφόν εγίνη.

Σχολιασμός στ. 565-628 [563-626]

- Ιδιαίτερη προσοχή αξίζει η «αποστροφή» του ποιητή στο κοινό του, στους στ. 615-618 [613-616], όπου δικαιολογεί γιατί δεν αναφέρει αναλυτικά τον διάλογο των δύο ερωτευμένων.

Ο αποχαιρετισμός του Ρωτόκριτου στην Αρετούσα πριν από την εξορία.

**Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]
(Παρουσίαση εργασίας της φοιτήτριας
Ειρήνης – Μαρίας Φασσιάνη).**

Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

- Λέγει της ο Ρωτόκριτος· Ἦκουσες τα μαντάτα,
που ο Κύρης σου μ' εξόρισε σ' τση ξενιτιάς τη στράτα;
Κ' εφάνη του κ' εσφάγηκεν ο-γι' αφορμή εδική μου, 1355
σαν ήμαθε την προξενιάν, που'κουσε του Γονή μου.
Κ' έτοιιας λογιής εμάνισε, τόσο βαρύ του φάνη,
κι ο Κύρης μου απ' την πρίκαν του λογιάζω ν' αποθάνει.
Τέσσερεις μέρες μοναχάς μου'δωκε ν' ανιμένω,
κι απόκει να ξενιτευτώ, πολλά μακρά να πηαίνω. 1360
Και πώς να σ' αποχωριστώ, και πώς να σου μακρύνω,
και πώς να ζήσω δίχως σου στο χωρισμόν εκείνο;
Εσίμωσε το τέλος μου, μάθεις το θες, Κερά μου,
στα ξένα πως μ' εθάψασι, κ' εκεί'ν' τα κόκκαλά μου.
Κατέχω το κι ο Κύρης σου γλήγορα σε παντρεύγει, 1365
Ρηγόπουλο, Αφεντόπουλο, σαν είσαι συ, γυρεύγει.
Κι ουδέ μπορείς ν' αντισταθείς, σα θέλουν οι Γονείς σου
νικούν την-ε τη γνώμη σου, κι αλλάσσει η όρεξή σου.

Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]

Μιά χάρη, Αφέντρα, σου ζητώ, κ' εκείνη θέλω μόνο,
και μετά κείνη ολόχαρος τη ζήση μου τελειώνω. 1370

Την ώρα που αρραβωνιαστείς, να βαρاناστενάξεις,
κι όντε σα νύφη στολιστείς, σαν παντρεμένη αλλάξεις,
ν' αναδακρυσείς και να πεις· "Ρωτόκριτε καημένε,
τά σου'ταξα λησμόνησα, τό'θελες πλιό δεν είναι."

Κι όντε σ' Αγάπη αλλού γαμπρού θες δώσεις την εξά σου, 1375
και νοικοκύρης να γενεί στα κάλλη τσ' ομορφιάς σου,
όντε με σπλάχνος σε φιλεί και σε περιλαμπάνει,
θυμήσου ενός οπού για σε εβάλθη ν' αποθάνει.

Θυμήσου πως μ' επλήγωσες, κ' έχω Θανάτου πόνον, 1380
κι ουδέ ν' απλώσω μου'δωκες σκιάς το δακτύλι μόνον.

Και κάθε μήνα μιά φορά μέσα στην κάμερά σου,
λόγιασε τά'παθα για σε, να με πονεί η καρδιά σου.

Και πιάνε και τη σγουραφιάν, που'βρες στ' αρμάρι μέσα,
και τα τραγούδια, που'λεγα, κι οπού πολλά σου αρέσα',

Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]

και διάβαζέ τα, θώρειε τα, κι αναθυμού κ' εμένα, 1385
που μ' εξορίσανε ο-για σε πολλά μακρά στα ξένα.

Κι όντε σου πουν κι απόθανα, λυπήσου με και κλάψε,
και τα τραγούδια που'βγαλα, μες στη φωτιάν τα κάψε,
για να μην έχεις αφορμήν εις-ε καιρόν κιανένα,
πλιό σου να τ' αναθυμηθείς, μα να'ν' λησμονημένα. 1390

"Παρακαλώ, θυμού καλά, ό,τι σου λέγω τώρα,
κι ο-γλήγορα μισεύγω σου, κ' εβγαίνω από τη Χώρα.
Κι ας τάξω ο κακορίζικος, πως δε σ' είδα ποτέ μου,
μα ένα κερι-ν αφτούμενον εκράτουν, κ' ήσβησέ μου.
Μα όπου κι αν πάγω, όπου βρεθώ, και τον καιρόν που ζήσω, 1395
τάσσω σου άλλη να μη δω, μουδέ ν' αναντρανίσω.

Κάλλιιά'χω εσέ με Θάνατον, παρ' άλλη με ζωή μου,
για σένα εγεννήθηκε στον Κόσμον το κορμί μου.

Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]

Οι ομορφιές σου έτοιμας λογής το φως μου ετριγυρίσαν,
κ' έτοιμας λογής οι Ερωτιές εκεί σ' εσγουραφίσαν,
κ' εις όποιον τόπον κι α' σταθώ, τα μάτια όπου γυρίσου',
πράμα άλλο δεν μπορώ να δω παρά τη στόρησή σου.
Κι ας είσαι εις τούτο θαρρετή, πως όντεν αποθαίνω,
χαιρετισμό να μου'πεμπες την ώρα κείνη, γιαίνω."

1400

Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]

- Περιγράφεται η **εξωτερική εμφάνιση της Αρετής** και διαβάζονται οι στίχοι 467-480 (είναι οι ίδιοι και στην έκδοση του ΣΝΕΛ), οι οποίοι παρατίθενται παρακάτω:

Και μ' απονιά, ουδέ λύπησιν, εις το δεξόν του χέρι
τυλίσσει τσι πλεξούδες τση, κρατώντας το μαχαίρι.
Και κόβγει τσι, και ρίχτει τσι, σύγκρατες, δίχως πόνον,
οι ρίζες των χρουσών μαλλιών τής απομείναν μόνον. 470
Μαλλιά, που ερίχτα' σαϊτιές, και την καρδιά επληγώναν,
στη γην εσκορπιστήκασιν, κ' οι σκόνες τα κουκλώναν·
μαλλιά, που ελάμπαν πλιότερα παρά του Ηλιού τσ' ακτίνες,
λύπηση δεν τως είχασιν οι μάνητες εκείνες.
Κ' η κεφαλή, που σ' ομορφιάν ποθές δεν είχε ταίρι, 475
κουτρολευτήν την ήφηκεν το αλύπητο μαχαίρι.
Μεγάλο πράμα-ν ήτονε τότες την ώρα κείνη,
το σίδηρο αποκότησε, και κοφτερόν εγίνη.
Και πώς δεν εστομώθηκε, να μην την ασκημίσει,
να λυπηθεί έτοιαν ομορφιά, να κάμει δίκιαν κρίση; 480

Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]

- Γίνεται λόγος για τις **εικονογραφήσεις του Ερωτόκριτου**. Βλ. και [άρθρο του Λαούρδα στα Κρητικά Χρονικά](#).

Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]

Εικόνα 1. Θεόφιλος Χατζημιχαήλ: Ερωτόκριτος και Αρετούσα.

Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]

Εικόνα 2. Νίκος Εγγονόπουλος: Ερωτόκριτος και Αρετούσα.

Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]

Εικόνα 3. Γιάννης Τσαρούχης: Ερωτόκριτος και Αρετούσα.

Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]

Εικόνα 4. Χρύσανθος Μποσταντζόγλου (Μποστ): Ερωτόκριτος και Αρετούσα.

Σχολιασμός στ. 1355-1406 [1353-1404]

- Πρβ. γνωστές μελοποιήσεις του αποσπάσματος (Νίκος Ξυλούρης, «Τα θλιβερά μαντάτα» και «Το παραμύθι του Ερωτόκριτου»).

Η απάντηση της Αρετούσας στην αμφισβήτηση της αγάπης της.

**Σχολιασμός στ. 1411-1450 [1409-1448]
(Παρουσίαση εργασίας της φοιτήτριας
Σοφίας Γεωργούλη).**

Σχολιασμός στ. 1411-1450 [1409-1448]

- Ίντά'ναι τούτα τά μιλείς, κι ο νους σου πώς τα βάνει;
Πού τα'βρε αυτάνα η γλώσσα σου οπού μ' αναθιβάνει;
Και πώς μπορεί τούτη η καρδιά, που με χαρά μεγάλη
στη μέσην της εφύτεψε τα νόστιμά σου κάλλη,
και θρέφεσαι καθημερνό, στα σωθικά ριζώνεις, 1415
ποτίζει σε το αίμα τση, κι ανθείς και μεγαλώνεις,
κι ως σ' έβαλε, σ' εκλείδωσε, δε θέλει πλιό ν' ανοίξει,
και το κλειδί-ν ετσάκισεν, άλλης να μη σε δείξει.
Και πώς μπορεί άλλο δεντρόν, άλλοι βλαστοί κι άλλ' ά'θη,
μέσα τση πλιό να ριζωθούν, που το κλειδί-ν εχάθη; 1420
"Σγουραφιστή σ' όλον το νουν έχω τη στόρησή σου,
και δεν μπορώ άλλη πλιό να δω παρά την εδική σου.
Χίλιοι σγουράφοι να βρεθούν, με τέχνη, με κοντύλι,
να θέ' να σγουραφίσουσι μάτια άλλα κι άλλα χείλη,
τη στόρησή σου ως την-ε δουν, χάνεται η μάθησή τως, 1425
γιατί κάλλιά'ναι η τέχνη μου παρά την εδική τως.

Σχολιασμός στ. 1411-1450 [1409-1448]

Εγώ, όντε σ' εσγουράφισα, ήβγαλα απ' την καρδιά μου
αίμα, και με το αίμα μου εγίνη η σγουραφιά μου.
206 Όποια με το αίμα τση καρδιάς μιά σγουραφιά τελειώσει,
κάνει την όμορφη πολλά, κι ουδέ μπορεί να λιώσει. 1430
Πάντά'ναι η σάρκα ζωντανή, καταλυμό δεν έχει,
και ποιός να κάμει σγουραφιά πλιό σαν εμέ κατέχει;
Τα μάτια, ο νους μου, κ' η καρδιά, κ' η όρεξη εθελήσαν,
κ' εσμίξαν και τα τέσσερα, όντε σ' εσγουραφίσαν.
Και πώς μπορώ να σ' αρνηθώ; Κι α' θέλω, δε μ' αφήνει 1435
τούτ' η καρδιά που εσύ'βαλες σ' τσ' Αγάπης το καμίνι,
κ' εξαναγίνη στην πυρά, την πρώτη Φύση εχάσε,
η στόρησή μου εχάθηκε και τη δική σου επιάσε.
Λοιπόν, μη βάλεις λογισμό σ' έτοια δουλειά, να ζήσεις,
δε σ' απαρνούμαι εγώ ποτέ, κι ουδέ κ' εσύ μ' αφήσεις. 1440
Κι ο Κύρης μου, όντε βουληθεί, να θέ' να με παντρέψει,
και δω πως γάμο 'κτάσεται και το γαμπρό γυρέψει,
κάλλια θανάτους εκατό την ώρα θέλω πάρει,
άλλος παρά ο Ρωτόκριτος γυναίκα να με πάρει.

Σχολιασμός στ. 1411-1450 [1409-1448]

"Μα για να πάψει ο λογισμός αυτόνος που σε κρίνει,
κι ολπίδα μιά παντοτινή στους δυό μας ν' απομείνει,
την ώραν τούτη θέλεις δει, κι ας πάψει η έγνοια η τόση,
πράμα-ν οπού παρηγοριάν πολλή σου θέλει δώσει."

1445

Σχολιασμός στ. 1411-1450 [1409-1448]

Δύο είναι οι κύριες εικόνες:

- το δέντρο που φυτεύεται στην καρδιά και ποτίζεται από το αίμα της ερωτευμένης, και
- το πορτρέτο του αγαπημένου προσώπου στην καρδιά της ερωτευμένης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ερωτόκριτος

Εκδόσεις

- Κριτική έκδοση: *Βιτσέντσος Κορνάρος Ερωτόκριτος*, κριτική έκδοση, εισαγωγή, σημειώσεις, γλωσσάριο Στυλιανός Αλεξίου, Αθήνα 1980.
- Χρηστική έκδοση: *Βιτσέντζος Κορνάρος Ερωτόκριτος*, επιμέλεια Στυλιανός Αλεξίου, Αθήνα 1985.

Μελέτες

- David Holton, «Μυθιστορία», στον τόμο του ίδιου (επιμ.) *Λογοτεχνία και κοινωνία στην Κρήτη της Αναγέννησης*, απόδοση στα ελληνικά: Ναταλία Δεληγιαννάκη, Ηράκλειο 1997.
- David Holton, «Πώς οργανώνεται ο *Ερωτόκριτος*;», στον τόμο του ίδιου *Μελέτες για τον Ερωτόκριτο και άλλα νεοελληνικά κείμενα*, μετάφραση Μαρία Αθανασοπούλου, Αθήνα 2000, σ. 71-86.
- Γ.Κ. Μαυρομάτης, *Το πρότυπο του Ερωτόκριτου*, Ιωάννινα 1982.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ερωτόκριτος

Μελέτες (συνέχεια)

- Massimo Peri, *Του πόθου αρρωστημένος. Ιατρική και ποίηση στον Ερωτόκριτο*, μετάφραση Αφροδίτη Αθανασοπούλου, Ηράκλειο 1999.
- Dia M.L. Philippides – D. Holton, *Του κύκλου τα γυρίσματα: ο Ερωτόκριτος σε ηλεκτρονική ανάλυση*. Τόμοι Α' - Δ', Αθήνα 1996
- Ναταλία Δεληγιαννάκη, «Ο διασκελισμός στον *Ερωτόκριτο*», στον τόμο Νάσος Βαγενάς (επιμ.), *Νεοελληνικά μετρικά*, Ρέθυμνο 1991
- Ναταλία Δεληγιαννάκη, «Το χιούμορ του ποιητή στον *Ερωτόκριτο*», στον τόμο *Οι ποιητές του Γ.Π. Σαββίδη*. Αθήνα 1998, σ. 143-160.
- Wim Bakker, «Τα τρία αστέρια της γκιόστρας στον *Ερωτόκριτο*», *Θησαυρίσματα* 30 (2000), 339-378.
- Γ.Π. Σαββίδης, «Πόσο 'θαλασσινός' ήταν ο Βιτσέντζος Κορνάρος;», στον τόμο *Λοιβή εις μνήμην Ανδρέα Γ. Καλοκαιρινού*, Ηράκλειο 1994, σ. 39-50.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ερωτόκριτος

Μελέτες (συνέχεια)

- A. S. M. Bot, «Η ύστατη δοκιμασία της Αρετής», *Neograeca Medii Aevi V. Αναδρομικά και Προδρομικά. Approaches to Texts in Early Modern Greek. Papers from the conference Neograeca Medii Aevi V, Exeter College, University of Oxford, September 2000*, edited by Elisabeth Jeffreys and Michael Jeffreys, Oxford 2005, σ. 395-409.
- Μ. Λασιθιωτάκης, «Πετραρχικά μοτίβα στον Ερωτόκριτο», *Θησαυρίσματα* 26 (1996): 143-177.
- Μάρθα Αποσκήτη, «Παρεμβάσεις του ποιητή στον Ερωτόκριτο», στον τόμο της ίδιας *Κρητολογικά. Αναγεννησιακά και νεώτερα*, Αθήνα 2003, σ. 145-152.
- Γιώργος Καλλίνης, «Λειτουργίες του αφηγητή στην αναγεννησιακή ιταλική ποίηση και στον Βιτσέντζο Κορνάρο (με αφορμή τον πρόλογο του Ερωτοκρίτου)», *Ελληνικά* 52 (2002), 295-304.
- Κώστας Ε. Αποστολάκης, «Οπού κατέχει να μιλή: σχετικά με τη ρητορική του Ερωτόκριτου του Κορνάρου», *Πεπραγμένα Θ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ηράκλειο 2004, σ. 133-143.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ερωτόκριτος

Αφιέρωμα – πρακτικά συνεδρίων.

- *Ερωτόκριτος, ο ποιητής και η εποχή του.* Αφιέρωμα ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ, εφημ. *Η Καθημερινή*, Κυριακή 11 Ιουνίου 2000, επιμ. Κωστής Γιούργος.
- *Ερωτόκριτος.* Αφιέρωμα περιοδικού ΔΙΑΒΑΖΩ, ν. 454 (Σεπτέμβριος 2004), επιμ. Βρασίδα Καραλής.
- *Ζητήματα ποιητικής στον Ερωτόκριτο*, επιμ. Στέφανος Κακλαμάνης, Ηράκλειο 2006. [= Πρακτικά του ομότιτλου συνεδρίου, Ηράκλειο – Ρέθυμνο 13-15/11/2003]
- *Ο κόσμος του Ερωτόκριτου και ο Ερωτόκριτος στον κόσμο*, Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, Σητεία 31/7-2/8/2009, επιμ. Τασούλα Μ. Μαρκομιχελάκη, Ηράκλειο 2012.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η Θυσία του Αβραάμ

Εκδόσεις

- Κριτική έκδοση: *Η Θυσία του Αβραάμ*, κριτική έκδοση W. Bakker – A.F. van Gemert, Ηράκλειο 1996
- Χριστική έκδοση: Wim F. Bakker – Arnold F. van Gemert (επιμ.), *Η Θυσία του Αβραάμ*, Ηράκλειο 1998

Μελέτες

- Ντία Φιλιππίδου, *Η Θυσία του Αβραάμ στον υπολογιστή: λεξιλογικοί πίνακες και υφολογικά σχόλια*, Αθήνα 1986.
- Wim Bakker, «Θρησκευτικό δράμα», στον τόμο D. Holton (επιμ.) *Λογοτεχνία και κοινωνία στην Κρήτη της Αναγέννησης*, απόδοση στα ελληνικά: Ναταλία Δεληγιαννάκη, Ηράκλειο 1997.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1. Πηγή: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Erotokritos_and_Arethousa.jpg

Εικόνα 2. Πηγή: Από το προσωπικό αρχείο της καθηγήτριας.

Εικόνα 3. Πηγή: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C113/351/2362,8975/>

Εικόνα 4. Πηγή: Από το προσωπικό αρχείο της καθηγήτριας.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αναστασία Μαρκομιχελάκη «Βιτσέντζος Κορνάρος, Σχολιασμός αποσπασμάτων Γ' Μέρους». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS225/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Ευθυμία Χ. Πέτκου
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2013-14.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

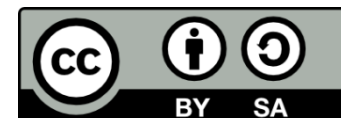

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

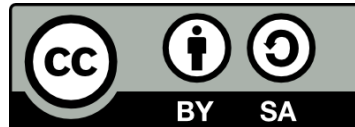

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

